

Provinciæ in spiritualibus, & temporalibus auctoritate Apostolica præfuerint, vel ipsorum aliquem, aut eorum, vel alicujus ipsorum vicarium, aut Judicem, vel Judices, vel ipsius Provinciæ thesaurarium, aut locum tenentem ejusdem (quod abfit) occiderit, aut ad offendendum illum, vel illos insecutus extiterit, ceperit, captivaverit, detinuerit, percussit, aut etiam vulneraverit, aut ipsorum aliquid, vel alias in locum, ubi moram traxerit, insultum fecerit, aut ipsum, vel ipsos obsederit, sive de suo regimine vel officio forsan expulerit, vel fugaverit, vel socius fuerit facientis, aut illum vel illos bonis aliquibus spoliaverit, vel Provinciæ supradictæ alicujus civitatis, castri, vel loci de Provincia ipsa populum, communitatem vel universitatem, aut aliquos ex eis, vel quosvis alios de Provincia ipsa directe vel indirecte, contra nos & præfatam Ecclesiam, seu Rectores, Officiales & locum tenentes prædictos, vel ipsorum aliquem ad seditionem quomodolibet excitabit, ac rebellionem seu conspirationem per se, vel per alium, seu alios facere, vel procurare præsumpserit, vel ad ea, sive ipsorum aliquid dederit auxilium, consilium, vel favorem, directe vel indirecte, publice vel occulte, cujuscunque conditionis, ordinis, dignitatis aut status Ecclesiastici vel mundani fuerit, etiam Patriarchali vel Archiepiscopali, seu Episcopali, vel superiori præfulgeat dignitate, perpetuo sit infamis: ut nec ad testimonium, vel alios actus legitimos admittatur. Sit infestabilis, ut nec testandi liberam habeat factionem, vel ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur. Nullus ei super quocunque negotio respondere, sed ipse aliis responderet teneatur. Nec quævis causæ ad audientiam perferantur illius. Nec valeant ejus sententiæ, vel processus. Nullus ei in quacunque causa, vel negotio patrocinium præstare præsumat. Nec ipse ad patrocinandum aliis admittatur. Instrumenta confecta per eum, si forte officium tabellionatus exerceat, nullam habeant firmitatem, sed potius cum auctore damnantur. Dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, vel mundanis, quæ obtinet, quæcunque sint, & quocunque nomine censeantur, sit eo ipso privati, ac inhabilis, & indignus ad ea, & quælibet alia in posterum obtinenda. Filii ejus ad nullos honores Ecclesiasticos, vel mundanos, ad nullas dignitates, vel beneficia Ecclesiastica, aut officia publica quomodolibet admittantur. Libertatibus & etiam immunitatibus realibus & personalibus, privilegiis & indulgentiis quibuscunque sub quacunque forma verborum ab Apostolica sede concessis, extunc penitus careant. Vassalli & homines a juramento fidelitatis, & alia quavis obligatione, quibus tenentur eidem, sint penitus absoluti. Feuda quoque, jura, honores, ac officia, & alia quæcunque immobilia, quæ in dicta Provincia Marchiæ, & alibi ubicunque a prædicta Romana obtinent Ecclesia, sint eo ipso penitus confiscata. Aliis vero feudis, juribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus, quæ a quibuscunque aliis tenent Ecclesiis, sint eo ipso privati, quæ sic ad easdem Ecclesias libere revertantur, quod de illis earum Rectores pro sua voluntate disponant: mobilia vero bona ipsius concedimus fidelibus occupanda. Illud nihilominus adjucentes nostræ hujusmodi sanctioni, ut sic delinquens excommunicationis sententiæ: universitas vero, seu communitas, quæ deliquerit in prædictis, ejusque territorium, & districtus interdictio Ecclesiastica subjaceant ipso facto: a qua quidem excommunicationis sententia nullus ab alio, quam a Romano Pontifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis articulo & constitutus. Per hoc autem non adimimus secula-

a Quia in motis articulo nulla est casuum reservatio. vide Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

ribus potestatis facultatem utendi legibus contra talem, quas adversus sic delinquentem catholici Principes ediderunt. Dignum etenim est, ut quos timor Dei a malo non revocat, poenarum moles in eos exaggrata compefeat. Nulli, &c. nostræ functionis, & sanctionis insuper, &c. Datum Avenion. 8. Cal. Septemb. Anno 3.

TITULUS XIII.
DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS,
SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI.
C. A. P. UN.

Taxatio gratiarum sedis Apostolicæ impetratarum, tam cum clausulis consuetis, quam non consuetis, hic continetur. Et quor litteras quotque dictiones linea complecti debeat, declaratur: ad paupertatem respectus habetur. Contra transgressores poena suspensionis ab officio usque ad sex menses, & quandoque privationis imponitur: & ultra illam abbreviatoribus sententiam excommunicationis Papa comminatur.

Cum ad sacrosanctæ Rom. Eccl. sinum, velut ad matris ubera referta dulcedine, ac ad Romani Pont. Christi Vicarii successorisque Petri clementiam, tanquam ad patris plenam providentiam pietatem, orbis terrarum, & qui habitant in eo, gratiarum spe & assidue conflant universi, indignum credimus nostris fore temporibus, ut quibus nos & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis: ne murmurandi inde præstetur occasio, unde gratitudine necessitas aderat collaudandi: neve scriptura reddat onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum. Qua de re circa litterarum nostrarum scripturas, registri quoque nostri, nec non abbreviatorum Rom. curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem apponi, qua personæ, quibus gratiæ hujusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab Apostolica sede liberaliter sentiant consecutas: ac litterarum ipsarum scriptoribus, registri etiam nostri, notarumque abbreviatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore desudant, de suo labore congruo satisfiat. Ad tollendos igitur excessus, difficultates, circuitus & anfractus, qui possent ex variis litterarum Apostolicarum taxationibus provenire, sancimus, ut modus subscriptus in hujusmodi taxationibus observetur: videlicet quod littera gratiæ cum clausulis consuetis super canonicatu, & præbenda, & alio beneficio Ecclesiastico, cum cura vel sine cura, vacante, vel vacaturo, etiam dignitas, officium, vel personatus existat, decem Turonen. grossis & non ultra taxetur: executio vero ejusdem 12. Turonensibus & non ultra taxetur: & idem in similibus literis beneficiis gratiosis, puta super Prioratu aliquo, administratione & hujusmodi, ac executoriis earundem servari debent. Si vero eisdem literis gratiæ, & executoriis earundem (ut supra) aliquæ clausulæ non communes, vel insolitæ apponantur, circa taxationem clausularum hujusmodi congrue poterit sic distingui: videlicet quod non habeatur consideratio in eisdem majoris, vel minoris gratiæ ejus, quod conceditur, nec quod ipse sint majores, vel pauciores fructus, redditus & proventus, & ex hoc plus minusve taxetur, sed habeatur in taxando illa consideratio ad laborem, ut scilicet longior scriptura magis, & minus brevior æstimetur: hoc tamen circa hujusmodi clausulas apponendas addito moderamine in taxando, ut si scriptura clausulæ apposita non faciat lineam, nec ipsa clausula litteræ taxationem augmentet. Si vero per se, vel saltem aliis addita clausulis faciat lineam, in quarta parte Turonen. grossis taxetur: & sic pro qualibet linea hujusmodi additæ clausulæ in taxando quarta pars grossi.

a Vide Innoc. VIII. in regul. 65. ubi dicit, quod camera Apost. est mater pecuniarum. Vide eundem in regul. 46.

grossi Turon. addatur, & si quid superfuerit, & minus linea, illud superfluum nec taxationem immutet. Lineam autem, quæ centum & quinquaginta litteras, seu XXV. continet dictiones, intelligi volumus in hoc casu: & ut taxatio hujusmodi (dum exempla ponuntur) quodammodo procedat, inserta illa clausula: verum ne sub eo prætextu, &c. quæ quatuor continet lineas, uno Turon. grosso taxetur. Illa etiam clausula: Præbendam vero ac dignitatem, quæ cum acceptatione reservat, quæ quatuor & paulo plus continet lineas, uno Turon. grosso taxetur: & in similibus clausulis additis, secundum linearum numerum idem fiat. Eandem taxationem cum moderamine antedicto, quoad præfatas litteras in registro nostro servari volumus, cum fuerint registrandæ. Eandem etiam taxationem quoad præfatarum litterarum notas, scilicet gratiæ cum antedicto numero Abbreviatores observent. De executoriis vero hujusmodi gratiarum Abbreviatores ipsi, etiam si clausulæ non communes, vel insolitæ apponantur eisdem, duos tantum recipiant Turonen. Hoc licet sic in taxatione prædictarum litterarum observari velimus, in forma tamen pauperum deferri volumus paupertati, & nostram taxationem in illa, videlicet octo Turon. grossi. inviolabiliter observari: nam beatum fore virum, qui super pauperem, & egenum intelligit, verbis prophetis & edocemur. Circa taxationem autem litterarum, quæ per audientiam transeunt, nihil ad præsens aliud duximus ordinandum, sed rationalis modus observetur in illis, qui solitus est hæcenus observari: maxime secundum taxationem litterarum ipsarum, quæ in libro provinciali inventur esse conscripta. In quarum taxationibus litterarum ex causis rationabilibus sustinemus, ut Turonen. grossi. quamdiu scilicet Romana curia extiterit circa montes, Romanino succedat. Cæterum ubicunque de Turon. grossi. in taxationibus prælibatis sit mentio, intelligi volumus, quamdiu curia fuerit citra montes. Si vero ultra montes, Romæ scilicet, vel in aliis locis, vel Italiæ partibus curia ipsa consisterit, in taxationibus antedictis Romanus pro Turonen. ponatur. Ad hæc prædictæ nostræ adjicimus sanctioni, ut si forsan (quod quandoque contingit) eveniat, videlicet quod ex culpa, negligentia, vel defectu scriptoris, vel ex ignorantia, cæcitate, aut torpore desidia, vel ex occupatione, distractione, aut alia quavis occasione Abbreviatoris, qui notam, ex qua littera grossa procedit, inepte formaverat, eadem grossa litteris gratis fuerit rescribenda: hoc ipsi scriptori, vel illi, cuius littera hujusmodi fuerit rescribenda, non noceat, sed Abbreviatori debeat imputari, in tantum, ut eidem scriptori Abbreviator ipse satisfaciatur integre, juxta taxationem ejusdem grossæ litteræ rescribendæ. Cæterum ut prædicta, quæ a nobis pro utilitate publica sunt instituta salubriter, eo diligentiores sui observatores veniant, quo transgressores ipsorum majori noverint se poena percilli: statuimus, ut præfati omnes & singuli, tam litterarum nostrarum, quam registri nostri scriptores, quam Abbreviatores notarum ipsarum (quibus etiam Abbreviatoribus specialiter ultra infra scriptas poenas, quatenus prædictas taxationes observent, sub excommunicationis poena mandamus) qui contra præmissa fecerint, plus scilicet præfatas nostras beneficias litteras, vel notas ipsarum, vel earundem in dicto registro scripturas taxando, exigendo, vel recipiendo pro ipsis, quam superius sit taxatum: usque ad semestre tempus officio, in quo sic deliquerint, sint eo ipso suspensi. Et si secundo deliquerint in eodem, ipso facto eodem officio (quod, quantum in ipsis fuerat, maculare conati sunt) perpetuo se privatos agnoscant. Nulli ergo liceat, &c. Datum Aven. 4. Idus Decembr. Pontificatus nostri An. 1.

a Psalm. 40.
Tom. II.

TITULUS XIV.
DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.
C. A. P. I.

[An. 1321. Avenioni.]

Cum fratres Minores indumentis vilibus secundum eorum regulam debeant indui, de qua vilitate sit intelligendum, hoc relinquitur iudicio superiorum, præcipiens sub poena excommunicationis illis obediri, & reprehendens fratres, qui pro arbitrio suo habitus curtos, strictos, & novitatis plenos portabant, qui transgressores regulæ non dicuntur, si in hoc superioribus obsequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda sint granaria, & cellaria pro necessariis ad victum colligendis. Tandem fratres ipsos hortatur ad obedientiam, quam dicit paupertati, & castitati esse præferendam. h. d. & est valde notabilis. Concor. c. Exiit qui seminat. eod. tit. lib. 6. & Clem. Exivi de paradiso, eod. tit.

Quorundam exigit cæcæ scrupulositatis ambiguum, ac ipsorum quodammodo indocta scientia (ne dixerimus, quod irreligiosa horum sit vana, & in hoc superstitiosa religio) ut dum suis mavult temere sub conscientia velamento conceptibus, quam prælatorum ordinis sui cum obedientiæ merito provide inharere sententiis, nos post prædecessorum nostrorum, & præsertim felices recordationis Nicolai IV. ac piæ memoriæ Clem. V. Romanorum Pontificum super intellectu, & observantia regulæ ordinis fratrum Minorum, declarationes salubriter editas, solidas quidem & claras, & lucidas multaque maturitate digestas, nostras Domino favente indubias ipsorum prædecessorum declarationibus declarationes adjungamus: sique dies & diei eructet verbum, & nox nocti scientiam manifestet, ne perperam paucorum dicti ordinis fratrum (quod abfit) inscitia, recta ipsarum declarationum verba convertens in devium, illaque suis eis profecto contraria accommodans sensibus, ingrata Deo, superiori contumax, præfato ordini detrahens, odiosa contrafratribus, unionem scindens, si valeat, reddatur, ac grave in populo scandalum allatura, quin potius (ut nostra vehementer flagitat intentio) antedictis profugatis incommodis, hæc sancta Minorum fratrum religio, ad quam jamdudum (cum minor nos gradus haberet) dilectionis, & devotionis fervor incanduit, nunc vero post susceptum a nobis Apostolicæ servitutis jugum, ad illius religionis gubernationem, protectionem, defensionemque interius exteriusque propitiam pastoralis curæ sollicitudo nos angit, paternæ cogit providentiæ debitum, ac internæ charitatis zelus accendit, quæta pace gaudeat, sancto proficiat otio, in numero ac merito quamplurimum augeatur, blandique in redemptum filiorum suæ scilicet professionis ruat oscula, maeret vitulum, eorumque liberis, & sedula corruat in amplexus: profecto cum ipse religionis odor trahat, charitas attrahat, scientia lucidet, oratio mereatur, quæ in convalle lachrymarum, hujus scilicet mundi miseria, vel cordis contritione & humilatione purissima ascensionem in corde suo disposuit, ut non solum in virtutem de virtute proficiat, sed in eisdem virtutibus permanens, quasi quibusdam harum ad professionem tendentibus gradibus, de die in diem facta se melior ascendat in altius, terrena despiciat, ac cœlestia complectatur: sicque tandem divino numine collocata in patria, tanto Deum secundum hujus sanctæ ascensionis gradus cognoscat apertius, quanto nunc in hujus peregrinationis angustiis illos conscenderit altiores. Nam secundum David Prophetam eximus, dum sanctam Ecclesiam Deus suscipiet, in ejus gradibus

X x x digno-

a Psalm. 18.

dignoscetur. Quapropter tantis incommodis, tantisque ejusdem ordinis excitati periculis, ac ad illa salubribus, & opportunis per ejusdem sedis providentiam circumspexam adhibendis summovenda remediis, nostræ sollicitudinis studium convertentes ad Dei laudem, B. Francisci præconium, ejusque præfati ordinis pacem, consolationemque fidelium, necnon minus cautis, minusque habentibus inobediendi, vel evagandi occasionis subducendam materiam ad trepidandum, ubi timor non aderat, scrupulosam caliginem detegendam, eosque suaviter deducendos, ut filios ad ipsius religionis gremium, vel matris. Diligenti super his perfratatione, & matura deliberatione præhabitis, de fratrum nostrorum consilio infrascriptas declarationes, commissiones, ordinationes, & præcepta, quæ inferius inferuntur, duximus adjungenda. In primis cum dicatur in regula, quod illi, qui promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint. Item quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & super præfatorum verborum sensu a præfatis prædecessoribus nostris Nicolao, & Clemente declarationes (ut præmittitur) limpide emanarunt: distulque Clemens hujus vilitatis judicium ministris, custodibus, seu Gardianis ordinis prædicti duxerit committendum, eorum super hoc conscientias onerando: nec ob hoc in quibusdam ex fratribus antedicti ordinis, volentibus plus sapere, quam oportet sapere, novarum adinventiones ambiguitatum cessare quamplurimæ, vel non omnino, non veterarum explicatio questionum, tam videlicet super longitudine, & latitudine, quam grossitie, & subtilitate, forma, & figura vestimentorum ipsorum; quinimo adeo hujusmodi adinventiones, & quæstiones propria excrevere licentia, ut ex eisdem fratribus aliqui habitus propterea curtos, strictos, inusitados, & squalidos, novitate plenos, ac dissidii non ignaros, cum a communitate ordinis discrepant, assumerent, nec eos ad ministrorum, custodum, Gardianorum eorundem mandatum requisiti deponerent, nec alios prout ejusdem ordinis communitas deserebat, habitus, juxta eorundem ministrorum, custodum, & Gardianorum arbitrium ducere resumptos, dicentes in hoc eorundem Prælatorum suorum non parendum fore arbitrio: cum & suum sic despectum regularem, & cruciformem assererent, cæterorum verum superfluum habitum irregularemque censerent: nec huic eorum opinioni præfati Clementis declarationem sæpius repetitam obesse. Nam licet ministris, custodibus, & gardianis præfatis vestium vilitatis detur in illa judicium, tamen inibi consequenter adjungitur: ita tamen, quod vilitatem in vestibus fervent: præsertim cum & in declaratione prædicti Nicolai dicatur, quod semper in eisdem fratribus, & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum regula invenitur indita: ac constitutionibus ejusdem ordinis generalibus caveatur (ut asserunt) quod in omnibus, quæ ad habitum fratrum spectant, reluceat semper asperitas, vilitas, & paupertas: unde cum nec paupertatis, vel vilitatis oblatæ per ministros, custodes, & gardianos vestes existerent, nec ipsorum superiorum ordinis sui in deponendo vestes, quas gererent, nec in reassumendo, quas darent, sequi judicium ullatenus tenebantur a generali ministro, & cæteris fratribus, qui pro communitate ejusdem ordinis aderant, suis rationibus (quas brevitate causa omittimus) contrarium asserentibus ex adverso: prout hæc, & alia hincinde coram nobis, & eisdem fratribus nostris scripto lecta, verboque fuere proposita, ac etiam coram aliquibus ex fratribus nostris prædictis super

^a Vide l. si vero. §. de viro. in 7. fallentia. ff. sol. matr. c. l. 2. c. de nosal. ad. Barr. in l. omnes. 6. q. principali. ff. de just. & jur. Penor. c. solita. 1. Coll. de majoritate & obed. Font.

hoc deputatis a nobis, præsertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in prædictis communitatibus adversabantur eisdem, fuerunt pluries repetita. Quocirca nos seriose rationibus prædictis auditis, & aliis, illisque plenius intellectis, volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum fratrum nostrorum consilio declaramus, & dicimus, quod cum (sicut prætangitur) dicatur in regula, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & cum vilitatem hujusmodi vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam præfatus Clemens intelligi debere decreverit, quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & pretium, vilitas merito reputari, atque consequenter hujus vilitatis judicium ministris, custodibus, seu Gardianis prædictis (ipsorum super hoc conscientias onerando) duxerit committendum, prout in ejusdem Clementis literis super hoc confectis plenius continetur: in eorundem ministrorum, custodum, seu Gardianorum eodem modo judicio est relictum. Nosque nihilominus præfatorum ministrorum, custodum, & Gardianorum judicio præsentium auctoritate committimus, determinare videlicet, arbitrari, atque præcipere, cujus longitudinis, & latitudinis, grossitie, & subtilitatis, formæ, sive figuræ, atque similitum accidentium esse debeant tam habitus, ipsorumque caputia, quam interiores tunicæ, quibus fratres omnes Minores dicti ordinis induuntur, ac insuper cujus quantæque vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, & an in vestimentis hujusmodi secundum regulam, & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum, & præfatas ordinis constitutiones, reluceat asperitas, vilitas, & paupertas: utrumne quantum ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque, ac cætera b accidentia supradicta fratres vestimentis induantur, ut debent: super quibus eorundem ministrorum, custodum, & gardianorum conscientias oneramus: statuentes, & districte præcipiendo mandantes, quod in prædictis, & his similibus eorum arbitrium, determinationem, sive judicium, generalis quidem in totius Ordinis, Provincialium vero in provincialium ministrorum, ac custodum, & gardianorum administrationibus, custodiis, ac gardianis, sive consimilibus ordinis memorati commissis eisdem fratres omnes, & singuli sequi omnimode, illisque parere per omnia teneantur. Ac insuper quod illorum sequendo arbitrium determinationem, sive judicium, illisque parendo, nec sint, nec dici possint, vel debeant, nec ipsi seipsos autument suæ regulæ, vel constitutionum sui ordinis transgressores, maxime cum nec expresse, vel determinate in prædicta fratrum Minorum dicatur regula, vel declarationibus antedictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ grossitie, vel subtilitatis, qualis formæ, qualisve figuræ hujusmodi debeant esse vestes, sicut nec qualis quantæque vilitatis eas esse oporteat, exprimitur in eadem: sicque quodammodo eadem urgente necessitate, æquitate non impari, vero sensu, veroque id regulæ suadentibus intellectu, ejusdem Clementis inhaerentes vestigiis, præfatorum ministrorum, custodum, & gardianorum in prædictis, horumque similibus fore judicium, declarare compellimur, illaque eis (ut prædicatur) committere invitamur. Non enim particularium omnium certa potest dari scientia, neque eorum (cum infinita sint) contingit fieri disciplinam, non ars, non regula circumstantias singulas, accidentiaque cuncta complectitur: habent

^a Vide hic quæ ego notaui in c. statutum. in §. assessorem. super. gl. velinquat. de rescr. l. 6. Font. b Nota hic expressum, quod cui competit cognoscere de principali, competit etiam cognoscere de iis, quæ consequenter ecedunt. vide gloss. fr. in fr. eod. in extravag. ad conditorem. Font.

bent in illis minores majoribus obsequi, illisque intendere, non in certis solum, verum etiam in dubiis: & in certis præstant artibus, quibus obediunt, præstant regulis singulis, quibus obtemperant disciplinis, ut illarum finis egregius debitis obsequentium ministeriis subsequatur. Sic judicans cuncta rimatur, & discutit, leges casibus applicat, canonum decreta fecerit: sic morbis aggravatus Medicum, sic virtus constans in medio, sapientem, prudentemque deposcit: ne si quisque regatur, ut appetit, confestim corrumpat, ut non quærit, neque taliter conviventibus non ordo, sed horrida habitus: adit (quod absit) discordia: religans religio relegatur: sententiæ namque variantur, ut capita, & crescit in stolidis opinionibus phantasia. Eodem modo, eisdemque quodammodo rationibus invitati, cum præfatorum ministrorum, vel custodum sub certa forma, simul scilicet & separatim in suis administrationibus, & custodiis, cum a gardiani, & duorum de Conventu loci discretorum Sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio, & assensu, præfatus Clemens judicio duxerit relinquendum, an sit multum credibile ex jam expertis, quod fratres ipsi absque granariis, & cellariis non possint vitæ necessaria invenire: quo casu granaria, & cellaria, congregationes, & conservationes hujusmodi eis ipse concedit, prout in prædictis ejusdem Clementis literis plenius continetur. Nos de prædictorum fratrum nostrorum consilio eorundem ministrorum, & custodum sub eadem forma judicio presentium auctoritate committimus, determinare videlicet, arbitrari, atque præcipere eo casu qualiter, ubi, & quando, & quoties granum, panem, & vinum pro vitæ fratribus necessariis fratres ipsi quærere debeant, conservare, sive reponere, etiam si reponenda sint in prædictis granariis, & cellariis conservanda: statuentes, & districte præcipiendo mandantes, quod in prædictis, & his similibus eorundem arbitrium, determinationem, sive judicium generalis quidem in totius, provincialium vero in provincialium ministrorum, ac custodum simul, & separatim administrationibus, & custodiis ordinis memorati commissis eisdem, cum Gardiani tamen (ut supra prædicatur) & duorum de Conventu loci discretorum Sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio, & assensu, fratres omnes, & singuli obsequi omnimode, illisque parere per omnia teneantur, ac insuper quod illorum sequendo arbitrium, determinationem, sive judicium, illisque parendo, nec dici possint, vel debeant, neque ipsi seipsos autument suæ regulæ, vel constitutionum sui ordinis transgressores. Ideoque omnes, & singulos fratres antedicti ordinis Minorum, qui strictos, curtos, & difformes habitus ab ipsius generalis ministri, & aliorum de dicta communitate habitu coram nobis, & fratribus nostris, & aliis in Romana curia detulerunt, vel deserunt, monemus, & hortamur in Domino, eis nihilominus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis poena per Apostolica scripta mandantes, quatenus ad mandatum ipsius generalis deponant, quos deserunt, & alios juxta ejusdem generalis arbitrium, determinationem, sive judicium (ut supra prædicatur) induantur: ipsique generali in omnibus istis, & aliis, & per omnia secundum beati Francisci regulam, & prædictas prædecessorum nostrorum declarationes, concessiones, & commissiones, in ipsis declarationibus comprehensas, & nostras contentas in presentibus, humiliter obediunt, pareant, & intendant: non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, literis, libertatibus, immunitatibus, vel exemptionibus, eis, vel alicui ipsorum a præfato Clemente concessis, vel appellacionibus ab eis, vel ipsorum aliquo

^a Vide Barr. in l. 1. §. si plures. ff. de instit. Joan. And. & post eum Alder. in le. nullus ex consil. de reg. jur. lib. 6. de materia hujus text. est gl. postea in Clem. e. n. vi. §. rursus.

ad sedem Apost. interjectis, quæ [in quantum possent derogare presentibus] viribus vacuumus. Religio namque perimitur, si a meritoria subditi obedientia subtrahantur: magna quidem paupertas, sed major integritas, bonum est obedientia maximum, si custodiatur illæsa: nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur, & animo, quos velut effrænes, & liberos ditioni alterius, humilis jugo propriæ voluntatis adstringit. Ad hanc itaque fratres prædicti non inviti, sed sponte redeant, hanc velint, & appetant, hanc magnis desideris concupiscant, illudque votis Canticorum a ingeminent. Osculetur me osculo oris sui, charitatis utique & dilectionis, religionis hujus obedientia sancta purificans: nam meliora sunt ubera tua, præceptorum siquidem, & consiliorum quædam nutrientia pocula, vino, unguentis optimis, scilicet bonæ famæ fragrantia suavitatis odorem. Nec formident hi ad obedientiam ordinis Deo auctore, dum redeunt: nam Prælatos suos [ut sumerit speramus, eisque injungimus] sibi benignos scilicet patre beato Francisco congenitum, lugentem ubera matris meæ, religionis utique, & professionis ejus velut matris contemplationis, & electionis suavia, & dulcia pocula, ut inveniam te foris ab ejusdem observantiis quodammodo disparem, & deosculer blande, videlicet intra charitatis viscera te complexus: & jam me, imo, & te nemo despiciat, profecto quos foris positos multi, ac sic divisos & desides fortasse despexerant, intus, puta intra dilectionis internæ præcordia, & conformis observantiæ claustra repositos, jam nemo despiciat, sed suscipientes eisdem dulcedine quilibet digne laudibus efferet, & susceptos. Nulli ergo, &c.

C A P. II.

Præmissis qualiter glossantes decretalem, Exiit qui seminat. eod. tit. lib. 6. excommunicationem ipso facto non obstantibus quibuscumque privilegiis incurrit, illam excommunicationem usque ad sedis Apost. beneplacitum suspendit: & per istam suspensionem contra fratres minores obloquendi non intendit tribuere occasionem.

Quia nonnunquam, quod conjectura profuturum credit, subsequens experientia nocivum ostendit, non debet reprehensibile judicari, si canonum conditor, canones a se, vel suis prædecessoribus editos, vel aliqua in eisdem contenta canonibus revocare, modificare, vel suspendere studeat b, si ea obesse porius viderit, quam professe. Sane dudum felicis record. Nicolaus Papa quartus prædecessor noster, quandam constitutionem declarativam, quæ incipit: Exiit; super regula dilectionum filiorum fratrum ordinis Minorum, quam beatus Franciscus almus confessor instituit, promulgavit, sub certis poenis æctius interdicens, ne concordantiæ, contrarietates, seu adversæ, vel diversæ opiniones ab ipsius constitutionis lectoribus, seu expositoribus aliquatenus inducantur, nec super constitutione glossæ fiant ab aliquibus, nisi forsan, per quas verbum, vel sensus ipius, vel ipsa constitutio quasi grammaticaliter, & ad literam exponatur, nec intellectus ipius per legentem distorqueatur ad aliud, quam constitutionis ejusdem litera ipsa sonat, glossantes autem in scriptis constitutionem eandem aliter, quam superius est expressum, facientes quoque commenta, scripturas, seu libros, & ex certa scientia, & deliberatione determinantes in scholis, seu prædicantes contra contenta in constitutione prædicta, vel aliqua seu aliquod prædictorum (non obstantibus aliquibus privilegiis, seu indul-

X x x 2

^a Cant. 1. b Vide quæ notaui in cap. alma mater. de sens. excomm. l. 6. Font.

indulgentiis, aut literis Apostolicis, quibuscunque personis, dignitatibus, ordinibus, aut locis religiosis vel secularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma, vel expressione verborum concessis (quæ noluit aliquibus in prædictis quomodolibet suffragari) ipso facto excommunicationis sententiæ voluit subiacere. Nos autem attendentes, quod argumentis frequenter, & collationibus latens veritas aperitur, quodque sub eadem litera sæpe latet multiplex intellectus: necnon esse difficile, volentibus constitutionem prædictam perfecte legere ac intelligere poenas adjectas in Constitutione hujusmodi devitare: viam veritatis aperire volentes, & periculis, quæ ex prædictis possent literatæ personæ præcipue scholasticæ incurere, salubriter obviare, præsertim cum de novo suborta sint aliqua dubia, circa quæ posset periclitari veritas, & erroribus via pandi, nisi liceret conferre super contentis in constitutione hujusmodi, & disputare: prohibitiones & poenas prædictas tam latas, quam comminatas & earum effectus, in fratrum nostrorum ac multorum Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum, necnon multorum professorum utriusque juris, & multorum sacræ Theologiæ magistrorum præsentia, dum consistorium teneremus, auctoritate Apostolica duximus usque ad sedis Apostolicæ beneplacitum suspendendas. Per suspensionem autem hujusmodi nequaquam licentiam cuiquam intendimus impertiri, quod contra fratrum regulam prædictorum dogmatizare, scribere seu determinare, prædicare seu prave loqui liceat publice, vel occulte: quinimo hæc omnibus, & singulis auctoritate prædicta districtius inhibemus. Ne autem in posterum præmissarum prohibitionum, & poenarum suspensio in dubium revocari valeat, aut alicui propter defectum probationis impingi, quod velut transgressor prohibitionum ipsarum in poenam seu poenas incidere antedictas: nos volentes super hoc de opportuno remedio providere, chartas seu membranas suspensionem continentem eandem, appendi seu affigi in majoris Ecclesiæ Avenion. olliis, seu superliminaribus faciemus, quæ suspensionem prædictam suo quasi sonoro præconio, & patenti iudicio publicabunt. Dat. Aven. 7. Cal. April. Ann. 6.

C A P. III.

Dominium verum, quæ perveniebant ad fratres Minores, restitutum ab Ecclesia Romana, simplici usu facti fratribus ipsis reservato in c. exiit qui seminat. eod. tit. lib. 6. summus Pontifex refutat: multiplici ratione probans eos non posse habere in re aliqua simplicem usum facti: & statuit quod de cetero nullum jus nullumque dominium habeat Ecclesia Romana in hujusmodi rebus, quæ in posterum conferentur, vel offerentur ipsis fratribus. Hæc extravagans est multum juridica, & subtilis in plevisque locis, præsertim ubi probas usum simplicem non posse constitui in rebus usu consumptibilibus.

Ad conditorem canonum non est dubium pertinere, cum statuta a se vel prædecessoribus suis edita obesse percipit potius, quam prodesse, ne ulterius obesse valeant, providere. Dudum siquidem felicis record. Nicolaus quartus prædecessor noster, attente prospiciens in almi confessoris beati videlicet Francisci regula contineri, quod nihil sibi approprient, neque domum, neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis professores, ac considerans diligenter, quod per piæ recordationis Gregorii Papæ IX. & nonnullos alios prædecessores ejusdem fuerat declaratum, hoc debere servari, tam in speciali, quam in communi: necnon & consideranter attendens, nonnullos fratres ipsius detrahere, impingentes eisdem, quod regulam & declarationes hujusmodi non observabant, pieque considerans

a De utilitate disputationis omnino vide Sylvam nuptialem Joannis de Nevizan. in princ. Font.

ora contra præmissos fratres oblatrantium claudere, ac professorum ipsorum conscientias providere, inter alia ordinavit & sanxit, omnium utensilium & librorum, rerumque mobilium, & præsentium, & etiam futurarum, Ecclesiarum quoque & oratoriorum ac cœmeteriorum tam præsentium, quam etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & eleemosynis divinis oblatarum seu concessarum dictis fratribus (in quibus tamen offerentes seu concedentes ipsa nihil in ipsis sibi ducerent reservandum) proprietatem & dominium plene ac libere ad se & Romanam Ecclesiam pertinere, ipsa in se recipiens, ac antedictam Ecclesiam, simplici usu facti duntaxat in rebus & bonis hujusmodi reservato fratribus antedictis. Et quia nonnunquam libros, & alia mobilia supradicta vendi expedit, seu etiam commutari, fratribus ipsis in eadem ordinatione concessit, ut res ipsas cum rebus aliis, quarum usum habere licet ipsis fratribus (dummodo generalis, & provincialium ministrorum conjunctum, vel divisim auctoritas intercederet) possent libere commutare. Sed & quia fratribus ipsis pecuniam per se, vel per alium recipere ipsorum regula districtius interdicat, voluit & concessit, quod si vendi contingeret res mobiles antedictas pretio æstimato, quod hujusmodi pretium per procuratorem deberet recipi, a præfata sede, vel Cardinali gubernatore ejusdem ordinis deputandum, per procuratorem eundem in rem licitam, cujus usus esset permissus ejusdem ordinis fratribus, expendendum: hoc adjecto, quod possent de vilibus rebus mobilibus, vel parum valentibus fratres ipsi pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta causa, & rationabili (obstant tamen super hoc superiorum suorum licentia) intra vel extra dictum ordinem ordinare. Quamquam autem pia consideratione motus prædecessor noster ordinavit, supradicta illa dicto ordini existimans profutura: ipsa tamen attentato modo utendi fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecuta patientia circa ipsum non profuisse, sed potius tam ipsis fratribus quam multis aliis obfuisse, subsequens magistra rerum experientia noscitur declarasse. Ipsi quidem fratribus quantum ad statum perfectionis nequaquam profuit reservatio domini supradicta: cum enim perfectio vitæ Christi principaliter, & essentialiter in charitate consistat, quæ ab Apostolo perfectionis vinculum dicitur, & quæ unit seu jungit aequaliter in via hominem suo fini: ad quam per contemptum bonorum temporalium, & ipsorum expropriationem via disponitur, per hoc præcipue, quod sollicitudo, quam temporalia in acquirendo, conservando, & dispensando exigunt, quæ plerumque ab actu charitatis retrahit, amputetur: restat quod si sollicitudo eadem post expropriationem hujusmodi, quæ ante ipsam inerat, perseveret, ad perfectionem hujusmodi talis expropriatio valeat nihil conferre: constat autem, quod post ordinationem prædictam non fuerint in acquirendis ac conservandis bonis prædictis in iudicio & extra minus solliciti, quam ante illam fuerant fratres ipsi, quamquam sint religiosi mendicantes alii, habentes aliqua in communi. Adhuc nec utique profuit dictis fratribus ordinatio supradicta, quantum ad hoc, quod propter carentiam talis proprii se pauperiores dicere valeant, quam si res ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinerent. Licet etiam prædecessor noster prædictis dominium earum rerum, quæ ipsis fratribus offerri seu conferri, aut alias obvenire contingerit, quarum tamen usum facti duntaxat habere licet ordini, vel fratribus antedictis (usu facti simplici prædictis fratribus reservato) in se Romanamque Ecclesiam recipiendum duxerit, ac libere pertinere decreverit, ut superius est expressum: attentato tamen ipsorum fratrum utendi modo, & ejus effectu, ac patientia circa modum ipsum Romanæ Ecclesiæ subsecuta non ipse usus fratrum dici debet, sed potius Romanæ Ecclesiæ dominium

anum esse simplex. Quis enim simplicem usufructum dicere poterit, cui rem usufructuam licet permutare, vendere, ac donare? proculdubio hæc naturæ repugnare noscuntur, nec ad usufructum pertinere, quæ tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt fratres ipsi. Quod autem dominium Romanæ Ecclesiæ reservatum simplex censeatur debeat, ex hoc patet, quod ex illo nullum eidem Ecclesiæ temporale obvenit hæcenus commodum, nec speratur, quod obvenire debeat in futurum, cum nec intentio reservantis, nec fratrum ipsorum fuerit, quod ad quemcumque alium, quam ad fratres dictarum rerum perveniret compendium, quod proculdubio modus utendi fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia evidenter declaravit. Et quod talis intentio fuerit ordinantis, & ex hoc patet, quod illarum rerum sibi, & Ecclesiæ Romanæ dominium duntaxat retinuit, quarum usum facti liceret habere ordini, vel fratribus antedictis: talis autem domini carentia re in præfata, ac spe in futurum omnimodo denudati, quoad paupertatem temporalem, quam altiore (præ mendicantibus aliis in communi habentibus) sibi vendicant dicti fratres, pauperem non efficit non habentem. Quod autem a quoad res, quæ usu consumuntur, non sint censendi usufructuarii fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis: dicere siquidem, quod in talibus rebus usus juris vel facti separatus a proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat juri, & obviat rationi, nec prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur intentio, Romanæ Ecclesiæ talium bonorum dominium reservare. Quis enim sanæ mentis credere poterit, quod intentio fuerit tanti patris, unius ovi, seu casei, aut frusti panis, & aliorum usu consumptibilium, quæ sæpe fratribus ipsis ad consumendum e vestigio conferuntur, dominium Romanæ Ecclesiæ, & usum fratribus retinere? profecto probabile non videtur, præsertim cum illorum bonorum duntaxat dominium præfata Ecclesiæ reservaverit, quorum simplex usus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis, quod nequaquam potest in rebus usu consumptibilibus reperiri, in quibus nec jus utendi, nec usus facti, separata a rei proprietate seu dominio possunt constitui, vel haberi. Et quod de talibus rebus non intellexerit, evidenter ostendit, dum respondet legi dicenti, non posse usufructum a dominio perpetuo separari, ne dominium dominis, semper abscedente usu, inutile redderetur: quæ quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes unum usus rei, & penes alium dominium possit (licet inutile) remanere, quod nequaquam in rebus usu consumptibilibus potest esse, cum in illis per usum, vel ab usum usufructuarii substantia talis rei esse desinat, & per consequens proprietatis etiam inutilis non subsistat. Cum enim usufructus, prout est in re constitutus, qui servitus dicitur personalis, & pro quo reales competunt actiones, nihil sit aliud, quam jus utendi, nec usus, qui etiam personalis est servitus, sit aliud, quam jus tantum utendi rebus alienis salva rei substantia, id est, jus percipiendi fructus & utilitatem aliam in totum, vel pro parte suo nomine, qui possunt ex re, in qua usufructus, seu usus constituitur, provenire, propter quod proprietatis reputatur inutilis, a qua perpetuo abscedit usufructus, seu usus constitutus rebus, ex quibus ipsis stantibus usufructuario, seu usufructuario nulla possit utilitas provenire: patet quod ad hoc, quod talis usufructus, vel usus in re aliqua constitui valeat, requiritur, quod ex re ipsa possit fructus, vel utilitas (salva ipsius rei substantia) ad fructuarium, vel usufructuarium pervenire. Quod si nulla ad ipsos possit ex re ipsa utilitas (salva rei substantia) provenire, quales res constat esse usu consumptibiles, nequaquam possent in rebus

a Vide gloss. postam in Clem. exivi. §. proinde. ver. solutio videtur dicendum.

ipsis cuiquam usufructus, vel usus constitui, vel a quoquam haberi. Adhuc nec jus utendi, quod nec est jus in re, nec servitus personalis, sed mere jus personale, pro quo reales actiones non competunt, in rebus talibus, vel rebus ipsis utendi potest constitui vel haberi, cum & jus tale exigat, quod ex re ipsa, quæ ad utendum conceditur, tali modo ad usufructum pervenire possit utilitas aliqua, ac cum usu permanere usufructuarii, substantia salva rei, quod nequaquam potest (sicut ad sensum potest percipi) in rebus usu consumptibilibus reperiri. Rursus nec simplex usus, qui nec est servitus, nec pro illo competit jus utendi, in talibus rebus potest constitui vel haberi: cum enim uti re aliqua, nihil sit aliud proprie, quam fructus rei sive utilitatem aliam in solidum vel pro parte recipere, qui ex ea possunt (salva rei substantia) provenire: restat quod re illa uti quis nequeat, ex qua (ejus salva substantia) nulla sibi provenire potest utilitas, quales res usu consumptibiles esse constat. Ex quibus patet, quod nec usus, qui est servitus personalis, nec jus utendi, quod non est servitus, sed mere jus personale, nec actus ipse utendi sine jure aliquo possunt in rebus usu consumptibilibus constitui, vel haberi, cum quodlibet præmissorum exigat, quod ex re ipsa (salva rei substantia) possit habenti jus utendi, seu utenti ex re ipsa utilitas aliqua provenire, quod utique in rebus nequit usu consumptibilibus reperiri. Nec obviat supra dictis, quod idem prædecessor noster in ordinatione prædicta etiam illorum, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, sibi & Romanæ Ecclesiæ dominium reservavit: hoc enim de rebus illis duntaxat debet intelligi, quæ usu non sunt consumptibiles, sine quibus humana vita non est sustentabilis, quæ utique non sunt pauca. Licet autem in rebus usu consumptibilibus, nec jus utendi, nec ipsum uti possit constitui, vel haberi, ipsis tamen poterit jus abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus usu consumptibilibus) pro re consumptione sumitur, quod ei opponitur, quod est uti. Uti quidem præsupponit, quod cum usu, salva rei substantia, maneat, sed abuti exigit, quod cum actu hujusmodi rei substantia consumatur: cum abuti nihil aliud, quam contra naturam usus uti in hac materia proprie possit dici. Licet autem quis re usibili absque jure utendi aliquo uti possit, ipsum tamen uti etiam in re tali absque jure utendi separato a dominio vel conjuncto, nec ab aliquo potest constitui, nec a quoquam haberi. Et quod talis usus constitui nequeat, ex hoc patet, quod dare vel constituere quod suum non est, nec ad se pertinet, nemo potest: licet interdum illud dare possit aliter, quam sit suum. Actus autem ipse utendi ad utentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem Dominus dicitur, cum per hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere: non autem actus ipse utendi ad eum pertinet, qui concedit alii, quod in re sua actum illum valeat exercere: quod utique nihil est aliud, quam quod actum suum ad rem concedentis ad actum suum utens valeat applicare. Sicut qui equum suum alicui commodat, non actum equitandi concedit commodatario, sed quod actum illum in equo suo valeat exercere: quod non est utique actum utendi simplicem concedere sine jure, cum hæc concedere nihil sit aliud, quam concedere jus utendi: quod quidem jus utendi separatum a proprietate seu dominio in rebus, quæ usu consumuntur, nequit constitui: ut patet manifestius ex prædictis. Præterea quod simplex usus, id est, sine jure utendi a proprietate seu dominio separatus, etiam in re usibili haberi nequeat, sic præbatur: si enim possit haberi usus talis, aut ante actum ipsum, aut in ipso actu, aut post completum actum hujusmodi haberetur. Quod autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet, quod